

Computers and the UDC. A decade of progress 1963-1973. Prepared by Malcolm RIGBY. International Federation for Documentation (FID), The Hague, (1974.) II, 108 p. Bibliogr. 77-97. p. (FID 523.) - Az áttekintés ismertetését különösen időszerűvé teszi számunkra, hogy lapunknak ebben a számában jelenik meg Pethes Ivánnak és szerzőtársainak beszámolója egy, az ETO számítógépes alkalmazására vonatkozó magyar kísérletről. (A szerk.)

"A számítógépek és az ETO" c. kiadvány az ETO számítógépes alkalmazásának népszerűsítését szolgálja, az eddigi (1963-1973 között elért) eredmények ismertetésével. A cím leszűkíti a kiadvány tartalmát: voltaképpen nemcsak a számítógépnek, hanem bármiféle gépi adatfeldolgozási rendszernek az ETO-val való kapcsolatait tekinti át az összeállító, a FID/CCC-M első elnöke.

Mint a bevezető megállapítja, az ETO-t bizonyos tulajdonságai különösen alkalmassá teszik a gépi feldolgozásra. Gépi alkalmazásának ellenzői főként azokra a nehézségekre hivatkoztak, amelyek egyrészt a jelzetek nagyon eltérő terjedelméből, másrészt a jelzetek (ill. a nem-numerikus jelek) sorba rendezésének tisztázatlanságából fakadtak. Az első nehézséget kiküszöbölte az, hogy lyukkártyák helyett ma már papir- vagy mágnesszalagon történik az input; a másodiknak a kiküszöbölésére már folyamatban van a sorba rendezés szabványosítása, a FID/CCC (a FID Központi Osztályozási Bizottsága) és az ISO (a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet) részéről. Mindenesetre a szerző szerint sem elsősorban a kis és homogén, hanem a nagy, heterogén vagy többnyelvű rendszerekben gazdag az ETO számítógépes alkalmazása; a 70-es években előtérbe került az ETO összekötő szerepe a többnyelvű szótárak, tézauruszok között.

1948-ban kezdtek ETO-val osztályozott gyűjteményekben, rendszerekben gépi lyukkártyás visszakeresést alkalmazni; hamarosan egyre változatosabbá és fejlettebbé váltak az ilyen gépesítési formák. A FID 1962. évi scheveningeni közgyűlésén az ETO gépesítésével foglalkozó albizottságot alakítottak, ez a mai FID/CCC-M (Subcommittee on Mechanization of the UDC). Az albizottságnak az a feladata, hogy 1. helyet és hangot adjon azoknak az elgondolásoknak és információknak, amelyek tárgya gépi vagy számítógépi berendezéseknek az ETO fejlesztésére, publikálására, alkalmazására való felhasználása; 2. tanácsokat adjon a FID/CCC-nek és a FID titkárságának az ilyen elgondolások hasznosítására, megvalósítására nézve; 3. egyéb FID-bizottságokkal együtt szemináriumok és kiadványok útján ismertesse az új lehetőségeket ezen a téren. - Az albizottság két legfontosabb rendezvénye a koppenhágai (1968) és a frankfurti (1970) szeminárium volt; utoljára 1971-be, Herceg Novi-ban (Jugoszlávia) tartottak szemináriumot az albizottság közreműködésével, "Az ETO viszonya más indexnyelvekhez" címmel.

Kilenc típusát különbözteti meg a tanulmány az ETO gépi alkalmazásának; röviden ismerteti ezek lényegét, problémáit, utalva a fontosabb konkrét kísérletekre, rendszerekre. 1. ETO-táblázatok folyamatos szerkesztése és kiadása. - 2. Mutatók készítése (akár ETO-kiadásokhoz, akár indexelő-referáló folyóiratokhoz vagy kötet-katalógusokhoz). - 3. Kifejés-készletek rendezése (többnyelvűeké is), tézaurusz-szerkesztés. - 4. Cimek vagy referátumok KWIC- vagy KWOC-indexének kiegészítése ETO-rendezéssel. - 5. Nagyméretű figyelőszolgálatok. - 6. On-line interaktív információkeresési rendszerek. - 7. Könyvtári feldolgozási rendszerek (beleértve a MARC-nak ETO-val való kombinációját is). - 8. Különbféle könyvtári, ill. tájékoztatási rendszerek kompatibilitásának biztosítása. - 9. Adatnyilvántartási rendszerek.

E típusok konkrét illusztrációi következnek ezután: országok szerint csoportosítva azoknak a kísérleti vagy gyakorlatban is alkalmazott rendszereknek az ismertetése, amelyekben az ETO-t gépi adatfeldolgozással kombinálják (ill. kombinálták, a jelzett 10 éves időszakban). 15 országból 59 ilyen rendszerről olvashatunk, valamint 4 nemzetközi jellegűről (ilyen például a FID és az amerikai NFAIS közös szerkesztésében 1972 óta készülő kalauz a világ referáló és indexelő szolgáltatásairól). A magyar könyvtár- és tájékoztatásügyet az OMKDK két, 1971-ben indult vállalkozása képviseli a kiadványban: számítógépes mutatók készítése a magyar ETO-kiadásokhoz és a kísérleti elektronikai információkeresési rendszer.

Terjedelmes bibliográfiában találhatjuk meg azt az irodalmat, amelynek alapján az egyes rendszerek ismertetésre készült. (A két magyar kutatás ismertetése pl. E. Scibor lengyel nyelvű tanulmányára épül, amely 1971-ben tekintett át az ETO alkalmazásait számítógépes tájékoztatási rendszerekben.) - Rövidítések jegyzéke és néhány rendszer outputjának egy-egy mintaoldala egészíti ki a kiadvány anyagát.

A könyvecske a FID/CCC-M-nek azt a célkitűzését is szolgálja, hogy fórumot teremtsen a témával foglalkozó eszmecserékhez. Egyrészt közli az egyes rendszereket alkotó, szervező személyek, ill. testületek nevét és címét, s felszólítja az olvasót, hogy a bibliográfiában találhatónál részletesebb tudnivalóért hozzájuk forduljon. Másrészt arra is felkéri az olvasót, hogy ha a kiadványban nem szereplő, a téma körébe vágó kutatásról (ill. azt ismertető publikációról) tud, hívja fel rá az albizottság figyelmét, küldje be a megfelelő dokumentumokat. Az albizottság, ill. jelenlegi elnökének címe: FID/CCC-M Secretariat // c/o Dr. J. -P. Sydler, Director // ETH Bibliothek // Leonhardstrasse 33 // CH-8006 Zürich // Switzerland.

KÖVENDI Dénes